

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A költségvetési politika intelligens konszolidációjának stratégiái – Hol keresendők az európai növekedés motorjai? Hogyan használhatjuk ki teljes mértékben gazdaságaink munkaerő-potenciálját, tekintettel a nélkülözhetetlen költségvetési kiigazításra? (feltáró vélemény a magyar elnökség felkérésére)

(2011/C 248/02)

Előadó: **Gérard DANTIN**

2010. november 15-én GYÖRKÖS Péter, a Magyar Köztársaság Európai Unió melletti Állandó Képviselőtétének vezetője a leendő magyar elnökség nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

A költségvetési politika intelligens konszolidációjának stratégiái – Hol keresendők az európai növekedés motorjai? Hogyan használhatjuk ki teljes mértékben gazdaságaink munkaerő-potenciálját, tekintettel a nélkülözhetetlen költségvetési kiigazításra?

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2011. május 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. június 15–16-án tartott, 472. plenáris ülésén (a 2011. június 15-i ülésnapon) 164 szavazattal 2 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A gazdasági és pénzügyi válság, amely 2007 során alakult ki, és 2008-ban fokozódott, súlyos következményekkel járt az európai országok államháztartására, elsősorban azok költségvetési helyzetére.

1.2 Számos tagállamot a közkiadások mérséklésére indít napjainkban az, hogy mentesíteni kell a költségvetéseket a különböző gazdaságélénkítési tervekből, a bankoknak egyes tagállamokban nyújtott segélyekből és a növekedésnek a válság előtt a gazdaságpolitikákban kellőképpen figyelembe nem vett visszaeséséből eredő költségek terhétől. E döntés azzal a veszéllyel jár, hogy csökkenhet a tagországok elköteleződése, és mérséklődhet a kollektív szolidaritási rendszerek újraelosztó hatása, mind a szociális védelem, mind pedig a közszolgáltatások tekintetében.

1.3 Az egyensúlyhoz való gyors visszatérésnek ez a módja – azon kívül, hogy jelentős szociális költségeket idéz elő –, azzal a kockázattal jár, hogy lassú növekedéshez vezet hosszú távon, elsősorban a kereslet visszafogása miatt, amely növeli a költségvetési hiányt. Ez utóbbi pedig a kereslet csökkenését vonja maga után, egyfajta ördögi körbe zárva az európai gazdaságot.

1.3.1 Az „intelligens” költségvetési politikának képesnek kell lennie e kör megszakítására.

1.4 A költségvetés konszolidációjának „intelligens” mivolta abban áll, hogy „okos” egyensúlyt alakítanak ki a kiadások és a bevételek, valamint a kínálat és a kereslet között. A fenntartható növekedésnek ezért a gazdaságpolitika és az egyéb szakpolitikák fő céljává kell válnia.

1.4.1 A fenntartható növekedés tehát az EU egyik kiemelt célkitűzése kell, hogy legyen.

1.5 Ehhez az alábbiak szükségesek:

1.5.1 ambiciózusabb és teljesebb szabályozás kialakítása a pénzügyi piacokra vonatkozóan a spekuláció megfékezésére. Ennek híján ez utóbbi tartóssága megsemmisítené az intelligens költségvetési konszolidáció érdekében tett valamennyi erőfeszítést.

1.5.2 a növekedést szolgáló költségvetési politika folytatása:

— európai kölcsön bevezetése az infrastrukturális projekteknek a megtakarítások mozgósítása révén történő finanszírozására,

— eurokötvények piacra dobása elsősorban az euróövezet nehéz helyzetben lévő államai finanszírozási költségeinek a mérséklésére,

— a konszolidációs időszak minél rugalmasabb alakítása, mivel egy „big bang” rontaná a növekedési kilátásokat;

1.5.3 a költségvetési politikának a növekedés szolgálatába való állítása:

— a tagállamok költségvetési politikái közötti koordinációnak az európai szerződésnek megfelelő megerősítése révén,

— az adócsalás elleni együttműködés javítása révén, az Eurofisc optimális felhasználásán keresztül,

— az adóterhek új bevételi forrásokra történő áthelyezése – pénzügyi tranzakciókra kivetett adók, energiaadó, pénzügyi tranzakciók levonások, vagy a szén-dioxid-kibocsátás megadóztatása; elképzelhető a kvótapiac átszervezése is stb.

1.5.4 a pénzügyi ágazat magatartása által előidézett externáliák internalizálását célzó adók kialakítása, amennyiben azok hozzájárulnak az európai belső piac fejlesztési és harmonizációs folyamata kiegyensúlyozottabb feltételeinek létrehozásához.

1.5.4.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Európai Bizottság hatáselemzést kíván végezni ezen adózás lehetséges struktúrájának és végrehajtási rendelkezéseinek a meghatározása érdekében. Mindenesetre semmilyen döntést nem szabadna hozni erről az adóról, mielőtt ezen elemzés eredményei ismertté válnának;

1.5.5 a jövőbeli növekedés alakítása:

— végrehajtva az Európa 2020 stratégiát, amely elsősorban a fenntartható és inkluzív növekedés megteremtésére irányul, a gazdaságpolitikák megerősített koordinációja alapján, a növekedést gátló fő tényezőket célozva meg, beleértve azokat is, melyek a belső piac működését befolyásolják,

— ambiciózus és hatékony iparpolitikát dolgozva ki és valószínűsítva meg, amely főként a számottevő értéktöbbletet előállító, valamint mind ipari, mind szolgáltatási szempontból jelentős növekedési potenciállal bíró csúcstechnológiai ágazatokra irányul,

— valódi európai kisvállalkozói intézkedéscsomagot alakítva ki,

— a képzés, a kutatás és az innováció csodálatos tudásháromszögére építve. Ehhez az alábbiak szükségesek:

— az oktatásba és a K+F-be való beruházás folytatása, sőt fokozása a költségvetési megszorítások ellenére, amelyek ellenkező esetben elkerülhetetlenül az EU elszegényedéséhez vezetnek,

— ügyelni kell arra, hogy a képzések és a képesítések összhangban legyenek a munkaerő-piaci szükségletekkel,

— az adóügyi szabályozás kiigazítása az ipar arra történő ösztönzése érdekében, hogy többet fektessen be a kutatásba, a fejlesztésbe és az innovációba,

— a kutatók és az innovációs szakemberek munkájának és együttműködésének megkönnyítése az EU egész területén, az európai kutatási térség sikeres megvalósításának biztosítása révén,

— számos akadály mérséklése vagy felszámolása: a kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzájárítása, a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogdíjak, egy, az európai szabadalom megvalósítására vonatkozó megállapodás rendkívül sürgős megkötése megerősített együttműködés segítségével,

— a „versenyképességi pólusok” feladatkörének és eszköztárának bővítése. Ennek érdekében egy európai hálózat létrehozása javíthatja a kutatás és az innováció viszonyát.

1.6 Az említett politikák végrehajtásakor – amikor azokról kizárólag az egyes tagállamok döntenek – figyelembe kell venni a 27 tagállam nagymértékben különböző gazdasági teljesítményét. A GDP növekedése, a munkanélküliség szintje és tendenciái, az államadósság mértéke, valamint a K+F-hez kapcsolódó kiadások igen eltérőek, bár megfigyelhetők bizonyos minták.

2. Bevezető

2.1 A magyar elnökség feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot az alábbi tárgyban: „A költségvetési politika intelligens konszolidációjának stratégiai – Hol keresendők az európai növekedés motorjai? Hogyan használhatjuk ki teljes mértékben gazdaságaink munkaerő-potenciálját, tekintettel a nélkülözhetetlen költségvetési kiigazításra?”.

2.2 Az EGSZB üdvözli a felkérést.

2.3 Az EGSZB számára vizsgálatra javasolt kérdéskör ugyanis egyike az általa sürgetőnek ítélt problémáknak, és illeszkedik az általa a pénzügyi válság kezdete óta már elvégzett munkákhoz.

2.4 Jelen vélemény lehetővé teszi majd az EGSZB korábbi elgondolásainak aktualizálását. E nézetek alapul fognak szolgálni jelen dokumentum kidolgozásához, amelynek célja a felkérésre történő válaszadás a korábbi vizsgálat folytatásaként. (1)

2.5 Ehhez a válság okainak rövid elemzése után megvizsgáljuk annak következményeit, a „nem intelligens” költségvetési konszolidáció gazdasági és szociális kockázatait, végül javaslatokat teszünk az európai gazdaság fellendítésére kizárólag képes fenntartható növekedés kialakulásának elősegítésére.

(1) Lásd az EGSZB alábbi véleményeit: „A pénzügyi válság hatása a reálgazdaságra” (HL C 255., 2010.9.22., 10. o.) és „Gazdasági fellendülés – Helyzetfelmérés és gyakorlati intézkedések” (HL C 48., 2011.2.15., 57. o.).

3. A válság és következményei

3.1 A gazdasági és pénzügyi válság, amely 2007 során alakult ki, és 2008-ban fokozódott, súlyos következményekkel járt az európai országok államháztartására. Egyrészt számos kormány tett lépéseket a pénzügyi rendszer megmentése céljából. Másrészt jelentős költségvetési intézkedéseket hoztak, hogy gazdaságélénkítési terveik révén a lehető legnagyobb mértékben mérsékeljék a recessziót. Ez utóbbiak az automatikus stabilizátorok tevékenységét hivatottak kiegészíteni a gazdasági tevékenység összeomlásának elkerülésére, azonban sok országban súlyosbították a költségvetési helyzetet.

3.2 Bár a pénzügyi válság alatt eszközölt tömeges közkiadások révén megőrizhetővé vált a piacok likviditása, napjainkban annak szükségessége, hogy mentesítsék a költségvetéseket a bankoknak egyes országokban nyújtott segélyekből és a diszkrecionális intézkedésekből eredő költségek terhéből, oda vezet, hogy a munkanélküliség növekedése és a több államban is elfogadott kiegészítő megszorító intézkedések együttesen veszélyeztetik a gazdasági növekedést.

3.3 E helyzetből eredően számottevően megnőtt az államháztartás hiánya az Európai Unióban. E deficit az Eurostat előzetes becslései szerint 2008–2010 között a GDP 2,3 %-áról 7,5 %-ára fog emelkedni az EU teljes területén, az euróövezeten belül pedig 2 %-ról 6,3 %-ra. Az államadósság aránya ugyanekkor az időszakban a GDP 61,6 %-áról 80 %-ára nő majd várhatóan az EU-ban, és 69,4 %-ról 78,7 %-ra az euróövezetben. A növekedést 2010-re 0,7 %-ra becsülték. A munkanélküliség a becslések szerint súlyosbodni fog, 2007–2009 között 7,1 %-ról 9,1 %-ra nőve az EU-ban, és 2010 végére várhatóan elérve a 10,3 %-ot. Ez közel 25 millió főt jelent, amiből mintegy 8 millióan a válság következtében veszítik el állásukat.

3.4 Ráadásul a bizonyos tagállamok által elsősorban a közkiadások mérséklésére, a költségvetési egyensúly gyors visszaállítására és az államadósság csökkentésére hozott intézkedések azzal a veszéllyel járnak, hogy visszaesik az államoknak a kollektív szolidaritási rendszerek újraelosztó hatásával kapcsolatos elkötelezettsége. A legnagyobb aggodalommal kell tehát szólnunk a szociális védelmi és közszolgáltatási rendszerek leépítéséről, hiszen egyhangúlag elismert az a szerep, amelyet automatikus stabilizátorokként és a válság káros hatásainak hatékony mérséklőiként töltenek be.

3.4.1 Az EGSZB szerint létfontosságú megőrizni az európai társadalmi és természeti tőkét, amelyek a növekedés fokozásának elengedhetetlen tényezői.

3.4.2 Súlyosan rombolná az EU (és a tagállamok) hitelességét, ha polgárai számára olyan Európa képe rajzolódna ki, amely – ahogy az egyes tagállamokban történt – elszántan jelentős intézkedéseket hoz a jelenlegi válságért felelős pénzügyi és bankszektor érdekében. Ezen intézkedések egyébként hatástalanok bizonyulnának akkor, amikor a cél az, hogy küzdjünk

a növekedés lelassulása, a munkanélküliség számottevő növekedése és a munkahelyek fokozódó bizonytalansága ellen, és biztosítsuk a szolidaritást a szociális védelmi rendszerek és a közszolgáltatások révén, valamint büntetnénk az európai polgárokat, akik egyáltalán nem járultak hozzá a gazdasági és pénzügyi válság kialakulásához. E helyzet csak tovább távolítaná az EU-tól a polgárait.

3.5 A költségvetési egyensúly visszaállításának e gyors, főleg a közkiadások mérséklésén alapuló módja a társadalmi költségen kívül a növekedés megbénulásához is vezethet hosszú távon, elsősorban a kereslet visszafogása miatt, amelyet egy állandó, sőt súlyosbodó munkanélküliség és ezáltal Európa világszintű versenyképességének csorbulása kísér.

3.5.1 Fennáll a veszélye annak, hogy a költségvetési szigor a kereslet szűkülését idézi elő, ami recesszióhoz vezet, ez utóbbi pedig a deficit növekedéséhez, ami egyfajta ördögi körbe zárhatja az európai gazdaságot.

3.5.2 A kereslet beszűkülése annál is nagyobb mértékű lenne, hogy az egyenlőtlenségek tovább súlyosbodnak (például Franciaországban 1998 és 2005 között a legjobban fizetett 0,01 % átlagfizetése 51 %-kal nőtt), és hogy a háztartások vásárlóereje automatikusan csökken egyrészt a gazdasági helyzetből, másrészt pedig abból eredően, hogy a bérek hozzájárulása az értéktobbletthez számottevően csökken. Az IMF 2007-es számításai szerint ugyanis a béreknek a GDP-ből való részesedése Európában az 1980-as 73 %-ról 2005-re 64 %-ra esett vissza.

4. Egy intelligens költségvetési konszolidáció felé

4.1 A kérdés nem annyira az, hogy törekedni kell-e a költségvetési egyensúly helyreállítására, hanem inkább az, hogy hogyan, ki által finanszírozva és milyen ritmusban kellene azt végrehajtani ahhoz, hogy a növekedés „magasabb sebességre kapcsolhasson”.

4.1.1 A költségvetés konszolidációjának intelligens mivolta abban áll, hogy okos egyensúlyt alakítsanak ki a kiadások és a bevételek, valamint a kínálat és a kereslet között. Ennek érdekében ismét a növekedés útjára kell állni egy olyan expanzív politika keretében, amely kedvező körülményeket teremt a fogyasztáshoz és a beruházásokhoz; ez a válságból való kilábalás egyik elengedhetetlen feltétele.

4.1.2 A költségvetési konszolidáció részben szintén a monetáris politika követelményeiből ered, amely úgy folytatandó, hogy elérje saját célkitűzéseit egyrészt az árak stabilizációjára, másrészt pedig a piacok bizalmának visszanyerésére irányulón, tovább folytatva ugyanakkor a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtését.

4.2 A növekedést szolgáló költségvetési politika

4.2.1 Európában már jóval a jelenlegi válság előtt is elégtelen volt a növekedés. A kitűzött 3 %-os éves növekedési célt, amely lényegileg még a lisszaboni stratégiának is az alapját képezi, csupán kétszer érték el. A növekedés ezen elégtelenségét általában nem vették kellőképpen számításba a kormányok gazdasági és költségvetési politikájuk kialakításakor. Hiányát állami és magánkölcsönökkel pótolták, nagymértékű felelősséget róva a pénzügyi rendszerre például az ingatlanhitelek terén. **A fenn tartható növekedésnek ezért a gazdaságpolitika és az egyéb szakpolitikák fő céljává, tehát az EU egyik kiemelt célkitűzésévé kell válnia. Ilyen körülmények között a költségvetési konszolidáció révén, amely a pénzügyi erőforrások hatékony elosztását foglalja elsősorban magában, megvalósítható lesz középtávon az államháztartások egyensúlyának a visszaállítása a nagymértékű növekedés akadályozása nélkül.**

4.2.2 A pénzügyi válság, valamint az, hogy ez meg tudta rengetni az uniós gazdaságot, jól mutatja, hogy új gazdaságpolitikai irányvonalakra van szükség. Az EGSZB szerint az európai stratégia szerves része kell, hogy legyen egy olyan kiegyensúlyozottabb makrogazdasági intézkedésgyűjtés, amely harmonikusan ötvözi a kereslet- és a kínálatorientált gazdaságpolitikát. Egy pénzügyi szempontok által uralt világban, amely a rövid távú befektetéseknek kedvez, és így a technikai fejlődés lelassulása veszélyezteti, fel kell hagyni a nagyrészt „spekulációs buborékokra” épülő növekedésre törekvéssel, és ismét a fogyasztás és a beruházás alapulót kell célul kitűzni, különösen a reálgazdaság újító jellegű ágazataiban, ⁽²⁾ alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó és kevésbé természetierőforrás-igényes termelési módokat részesítve előnyben.

4.2.3 Európai kölcsönt lehetne bevezetni európai infrastrukturális projektek finanszírozására. Alapvető eszközt jelentene, amelynek segítségével vonzani lehetne a jelenleg rendelkezésre álló, de fel nem használt megtakarításokat az európai gazdaság támogatására. Ezen erőfeszítésnek együtt kell járnia az iparpolitika koordinált megközelítésével ⁽³⁾ a versenyképesség elősegítésére az Európa 2020 stratégia iránymutatásainak megfelelően. ⁽⁴⁾ Ebből a szempontból az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság elnöke által az Európai Parlamentben 2010. december 14-én tett kijelentést, mely szerint a kötelező kölcsönök bevezetését célzó tervek kidolgozását fogja ösztönözni. E kölcsönök bevezetése ugyanakkor nem lehetne alternatívája az eurokötvények létrehozásának, és nem helyettesíthetné azt.

4.2.4 Az EGSZB támogatja az eurokötvények bevezetését, mivel azok nemcsak olyan jelentős infrastrukturális projektek finanszírozását tennék lehetővé, amelyek célja Európa modernizálása a munkahelyteremtésen és a növekedés fellendítésén keresztül, ahogyan azt a projektkötvények is biztosíthatnák, hanem az euróövezet nehéz helyzetben lévő tagállamai finanszírozásának a költségeit is csökkentenék, európai dimenziót adva az államkölcsönpiacnak. Az eurokötvények létrehozása az Európai Unió belső szolidaritásáról tenne tanúbizonyságot

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A lisszaboni stratégia 2010 után”, HL C 128., 2010.5.18., 3. o.

⁽³⁾ Lásd az 5.5.1. pontot.

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB elnöke által az Európai Bizottság elnökéhez 2010. március 31-én címzett levelet.

a piac számára az európai pénzügyi stabilitási alap felállítását követően, míg az EU bizonyítaná általa a gazdasági és monetáris unió, valamint az euró visszavonhatatlansága melletti politikai kötelezettségvállalását.

4.2.4.1 Megjegyzendő, hogy e gyakorlat, amelyet az USA-ban a Pénzügyminisztérium folytat, és amelyet 2009-ben jóváhagyott az Európai Parlament és az IMF, az adósságszolgálat könnyítése révén mozgásteret biztosítana az euróövezet nehézségekkel küzdő országai számára a növekedés elősegítése érdekében.

4.2.5 Azon tagállamoknak, amelyek folyó fizetési mérlege többletet mutat és/vagy államadóssága alacsony, expanzív politikát kellene folytatniuk a kereslet ösztönzésére. Erre általában nem kerül sor főként amiatt, mert tartanak a hitelminősítő intézetek általi szankcióktól. „A hitelminősítő intézetek központi szerepet játszanak [...], ezért nem maradhatnak felügyelet nélkül.” ⁽⁵⁾ E szempontból az EGSZB-t aggasztja az államadósság felmérésével foglalkozó európai szerv ⁽⁶⁾ felállításának kudarcra.

4.3 Növekedés és adóügy

4.3.1 Az adózás, mihelyt hozzájárul a belső piac jó működéséhez, a versenyképességhez, a közfinanszírozás által viselt terhek csökkentéséhez stb., a növekedést előmozdító tényező. Az EGSZB sajnálja, hogy a költségvetés konszolidációjával kapcsolatban az Európai Bizottság szinte kizárólag a kiadásoknak tulajdonít jelentőséget, és figyelmen kívül hagyja a bevételeket. Ugyanis egy ilyen megközelítés a legtöbb esetben azok kárára valósul meg, akik szociálisan a legebezhetőbbek, ami a kereslet elerőtlenítésével fékezi a növekedést.

4.3.2 „Az EU-szerződészekkel összhangban a tagállami adópolitikák erősebb uniós koordinációjára (például összehangolt adóalapokra és adókulcs-minimumokra) kell törekedni, elsősorban azokon a területeken, amelyeken az adóalap nemzetközi szinten változó, és a legnagyobb az adózás elkerülésének és a tagállamok közötti adóversenynek a veszélye.” Ennek az európai szintű koordinációnak elsősorban az adóbevételek védelme és növelése kellene, hogy legyen a célja. ⁽⁷⁾

4.3.3 A jobb adminisztratív együttműködés is egyik alapja annak, hogy hatékonyak legyünk az adócsalás elleni küzdelemben. Az Eurofisc, azaz egy minden egyes tagállam számára nyitva álló decentralizált hálózat létrehozása az első előrelépés, mely gyors és célzott fellépést tesz lehetővé a hozzáadottértékadó területén történő csalás elleni küzdelemben. ⁽⁸⁾ Ezzel

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményét: „Hitelminősítő intézetek”, HL C 277., 2009.11.17., 117. o., 1.1. pont.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményét: „Hitelminősítő intézetek”, HL C 54., 2011.2.19., 37. o., 1.4. pont.

⁽⁷⁾ Ugyanaz a lábjegyzet, mint a 2. oldalon.

⁽⁸⁾ A Tanács 904/2010. sz. rendelete a hozzáadottértékadó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről (átdolgozás), HL C 268., 2010.10.12., 1. o.

kapcsolatos véleményében az EGSZB kiemelte annak szükségességét, hogy kapcsolatokat és együttműködést kell kialakítani a szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelemben részt vevő többi szervvel. ⁽⁹⁾

4.3.4 Az adóterhek mértékét új bevételi források felé kell elmozdítani, ilyenek a pénzügyi tranzakciók, az energia megadóztatása, a pénzügyi intézményektől történő levonások, a szén-dioxid-kibocsátás miatti levonások; ⁽¹⁰⁾ a kvótapiac újja-szervezését is tervbe lehetne venni stb. Egy ilyen típusú adózásnak „kettős hozadéka” lehet: rövid- és középtávon levegőhöz juttatja a közkielégítést, hosszabb távon pedig segít a fenntartható beruházások felé orientálni az erőforrásokat általában véve a reálgazdaságban, és különösen a technológiai és zöld ágazatokban. ⁽¹¹⁾ Hasznos lehet abból a szempontból is, hogy saját forrásokkal látja el az Európai Unió költségvetését. ⁽¹²⁾

4.4 A pénzügyi szektor megadóztatása

4.4.1 Konkrétan, a pénzügyi szektor megadóztatása növelni tudja az értékpapírpiacon stabilitását és hatékonyságát, csökkentve azok volatilitását és a túlzott kockázatvállalás káros következményeit. ⁽¹³⁾ Ésszerűnek tűnik tehát az ágazat magatartása által előidézett externáliák internalizálását célzó adók kialakítása, amennyiben azok hozzájárulnak az európai belső piac fejlesztési és harmonizációs folyamata kiegyensúlyozottabb feltételeinek létrehozásához.

4.4.2 A pénzügyi tranzakciók megadóztatása

4.4.2.1 Az EGSZB a de Larosiére-jelentésről szóló véleményében ⁽¹⁴⁾ elvben támogatta a pénzügyi tranzakciókra kivetett adó ötletét: „Az EGSZB szerint a rövid távú gondolkodást hosszú távú szemlélettel kell felváltani, amelyben a prémiumokat nem a spekulációs ügyletek alapján számolják ki. Az EGSZB ebben a szellemben támogatja azt az elképzelést, hogy meg kellene adóztatni a pénzügyi tranzakciókat.” „Az adó célja közpénzek szerzése. Ezt az új bevételi forrást a fejlődő országok gazdasági fejlődésének támogatására, éghajlat-politikáik finanszírozására, illetve az **államháztartások terheinek könnyítésére lehetne fordítani**. Ez utóbbi azt is jelenti, hogy a pénzügyi szektor így visszafizeti majd az állami támogatásokat. Hosszú távon az adónak az állami bevételek új általános forrásaként kellene szolgálnia”. ⁽¹⁵⁾ Ezen túlmenően a pénzügyi tranzakciók

⁽⁹⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményét: „Javaslat tanácsi rendeletre a hozzáadottérték-adó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről (átdolgozás)”, HL C 347., 2010.12.18., 74. o., 1.10. pont.

⁽¹⁰⁾ Ugyanaz a lábjegyzet, mint a 2. oldalon.

⁽¹¹⁾ Ugyanaz a lábjegyzet, mint a 4. oldalon.

⁽¹²⁾ „Az uniós költségvetés felülvizsgálata” COM(2010) 700 végleges, 2010.10.19.

⁽¹³⁾ Lásd COM(2010) 549 végleges, Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A pénzügyi szektor megadóztatása.

⁽¹⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A de Larosiére-csoport jelentése”, HL C 318., 2009.12.23., 57. o.

⁽¹⁵⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Pénzügyi tranzakciók adója”, HL C 44., 2011.2.11., 81. o., Összefoglalás és következtetések 1.10. pont.

megadóztatásának előnyös fellendítő hatása is van, mivel a piaci szereplők hozzáállásának megváltozását vonja maga után.

4.4.2.2 Ezzel kapcsolatban jegyezzük meg, hogy az Európai Bizottság elnöke 2010. szeptember 8-i nyilatkozatában védelmébe vette a pénzügyi tevékenységek megadóztatásának elvét.

4.4.2.3 Az EGSZB korábbi állásfoglalásaival összhangban úgy ítéli meg, hogy az EU-nak és a tagállamoknak ma szükségük van egy pénzügyi tranzakciókra kivetett adóra (FTT) a költségvetési egyensúlyhiány csökkentéséhez szükséges bevételek megszerzéséhez, a fellendülést célzó intézkedések finanszírozásához a növekedés ösztönzése érdekében, valamint a pusztán spekulatív tevékenységekkel szembeni küzdelemhez.

4.4.3 A pénzügyi tevékenységek megadóztatása

4.4.3.1 Legtágabb értelemben vett formájában (összesítés módszere) a pénzügyi tevékenységek megadóztatása ⁽¹⁶⁾ a pénzügyi tevékenységeiből származó összes haszon és javadalmazás megterhelését jelenti, függetlenül az azok által forgalmazott termékektől.

4.4.3.2 A pénzügyi ágazatban működő társaságok által előállított hozzáadott érték megadóztatásának lehet tekinteni, mely javítana az ágazat jelenlegi gyengébb adóhozjárulásán, mely abból adódik, hogy számos művelet mentes a héa alól.

4.4.3.3 Az európai szinten előállított bevételeket a tagállamok költségvetési konszolidációjához lehetne felhasználni.

4.4.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Európai Bizottság hatáselemzést kíván végezni ezen adózás lehetséges struktúrája és végrehajtási rendelkezéseinek meghatározása, valamint a pénzügyi ágazatot érintő olyan új reformok sorának felmérése érdekében, melyek a betéti garanciák rendszerére, az új tőke- és likviditási követelményekre stb. vonatkoznak. Ebből az alaphoz kiindulva megfelelő egyensúlyt kellene találni egyrészt a költségvetési egyensúlyhiány elleni küzdelem célkitűzése, másrészt a között a célkitűzés között, mely arra irányul, hogy a bank-szektor őrizze meg kölcsönök nyújtására, illetve gazdasági növekedéshez és munkahelyteremtéshez való hozzájárulására vonatkozó képességét. Mindenesetre semmilyen döntést nem szabadna hozni erről az adóról, mielőtt ezen elemzés eredményei ismertté válnának.

5. A jövőbeli növekedés lehetőségeinek megteremtése

5.1 Európa súlyos fenyegetésekkel találja magát szemben, ezek a következők:

— egy pénzügyi szempontok által uralt világ, mely kikiklik a demokratikus politikai ellenőrzés alól, részben elszakadt a reálgazdaságtól és a rövid távú befektetéseknek kedvez, melyek lelassíthatják a technikai fejlődést. Valódi beruházások helyett inkább pénzbefektetések történnek, ami szintén fékezi a foglalkoztatást, a jövedelmek, a kereslet és az állami költségvetés fejlődését.

⁽¹⁶⁾ Ez a javaslat a Nemzetközi Valutaalaptól származik.

— a meglévő szociális modellek felbomlása, azzal a veszéllyel, hogy az USA és a feltörekvő nagy országok „négy szemközti” maradnak, ahonnan Európa ki lenne zárva, és ami megintgátná a munkaerőpiacot. A mai kihívásokkal való szembenézéshez meg kell határozni azokat a politikai irányvonalakat, amelyek megeremtik a jövőbeli növekedés lehetőségeit.

5.2 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéshez való visszatérés érdekében az Unió létrehozta az Európa 2020 stratégiát. Az új stratégia, amely a gazdaságpolitikák megerősített koordinációján alapul, a növekedést EU-s szinten leginkább korlátozó szűk keresztmetszeteket célozza meg, beleértve azokat is, melyek a belső piac és az infrastruktúra működését akadályozzák, valamint a közös energiapolitika szükségességét és az új, ambiciózus iparpolitikát. Az Európai Tanács hangsúlyozta, hogy a stratégiát valamennyi közös szakpolitikának – többek között a közös agrárpolitikának és a kohéziós politikának is – támogatnia kell majd, valamint a stratégiának erős külső dimenzióval kell rendelkeznie. ⁽¹⁷⁾

5.3 Az EGSZB irányítóbizottságot hozott létre, mely szoros együttműködésben dolgozik a szekciókkal, a CCMI-vel, a nemzeti gszt-ekkel és a megfigyelőközpontokkal a stratégia megvalósításán, különös tekintettel annak hét kiemelt kezdeményezésére, melyek a növekedés és a foglalkoztatás szempontjából ösztönzik a fejlődést. Ezzel kapcsolatban a stratégia „öt célkitűzésének” elérését segítő az EGSZB véleményeket foglalkoztatni a „kiemelt kezdeményezésekről”. A prioritást élvező ágazatok, szereplők és cselekvések alapos átgondolására van szükség ahhoz, hogy meghatározzuk az új stratégia megvalósításának módját.

5.4 **A prioritást élvező ágazatok.** A teljesség igénye nélkül a következő ágazatokat sorolhatjuk fel, amelyek esetekben máris a növekedés motorjai, a legtöbb esetben pedig a jövőben lesznek azok, mivel nagy hozzáadott értéket hoznak létre, csúcstechnológiát képviselnek és jelentős növekedési potenciállal bírnak, természetesen mind ipari, mind pedig szolgáltatási szempontból:

- dekarbonizált energia, környezetbarát közlekedés és épületek stb., melyek „környezetbarát munkahelyeket” indukálnak, ⁽¹⁸⁾
- „ezüst gazdaság”: biogenetika az egészségügy szolgálatában, élettudományok ⁽¹⁹⁾ stb.,
- biotechnológia, ⁽²⁰⁾

⁽¹⁷⁾ Lásd az Európai Tanács 2010. március 25–26-i következtetéseit és az Európai Tanács 2010. június 17-i következtetéseit.

⁽¹⁸⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához”, HL C 44., 2011.2.11., 110. o.

⁽¹⁹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Élettudományok és biotechnológia: stratégia Európa számára. Helyzetjelentés és jövőre vonatkozó iránymutatás”, HL C 234., 2003.9.30., 13. o.

⁽²⁰⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye – Úton az élettudományokra és biotechnológiára vonatkozó stratégiai elképzelés felé: konzultációs dokumentum”, HL C 94., 2002.4.18., 23. o.

— digitális társadalom, nanotechnológiák, ⁽²¹⁾ robotika stb.,

— agrártudomány és hidraulika a kevés megművelhető földterület kezelésében, az előállítási folyamatok átgondolása azok nyersanyagok szempontjából való gazdaságosabbá tétele érdekében, a ritkaföldfémek kezelése stb.,

— a kevesebb szén-dioxid-kibocsátással járó folyamatokra és fejlesztési módszerekre irányuló kutatások minden egyes ipari ágazatban, új iparpolitikai koncepciót teremtve,

— stb.

5.4.1 Az oktatásnak szintén kiemelt ágazatnak kell lennie, mely alátámasztja az összes többi. A növekedés egyik nélkülözhetetlen eleme, mivel előmozdítja – a fejlődéshez elengedhetetlen – humántőke képzését. Ebből a szempontból gondoskodni kell arról, hogy a képesítések igazodjanak a munkaerőpiac igényeihez.

5.5 A növekedést szolgáló kiemelt cselekvések

5.5.1 Az európai egységes piac kiteljesítése az Európa 2020 stratégia részeként prioritást kell, hogy jelentsen az Európai Unió számára. Az EGSZB megítélése szerint csak így lehet jelentős előrelépéseket elérni az erős, fenntartható és igazságosabb gazdasági növekedés terén a tagállamok fejlődésében.

5.5.2 A hatékony iparpolitika megvalósításáért

5.5.2.1 Az „iparpolitika” kifejezés értelmezése sokat változott az évek folyamán. Fontos tehát elkülöníteni azokat az elveket, amelyek alapján az adott időszaknak megfelelő, pontos meghatározást adhatunk.

— Először is pontosítani kell, hogy mely ágazatok kapjanak prioritást. ⁽²²⁾ Ezután a cselekvési területeknek értelemszerűen rendkívül eltérőeknek kell lenniük. Bizonyos esetekben, mint például az energia esetében, nagy európai projektekre lesz szükség. Más esetekben tőkefinanszírozásról lesz szó; az induló vállalkozások és a fejlődő vállalkozások pedig az új technológiák fejlesztésében várnak segítséget. Mindenesetre ezt az iparpolitikát úgy kell kialakítani, hogy mind a belső piacot, mind pedig az exporttevékenységet tartsa szem előtt.

— Végül meg kell találni az eszközöket ezen iparpolitikának, és annak a hosszú távú növekedésnek a finanszírozásához, amelyet ez az iparpolitika egy költségvetési kiigazítás idején generálhat. Ilyen ösztönző lehet az európai megtakarítások tömeges átirányítása a hosszú távú produktív beruházások felé, ⁽²³⁾ melyek gazdaságilag és társadalmilag kifizetődőek, azaz jelentős munkahelyteremtő potenciállal bírnak. Problémát jelenthet a kockázattól való erőteljes félelem megléte. Ez legyőzhető az állami és magánbefektetők közötti kockázatmegosztás speciális mechanizmusainak használatával,

⁽²¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Nanotudományok és nanotechnológiák: cselekvési terv Európa számára (2005–2009)”, HL C 185., 2006.8.8., 1. o.

⁽²²⁾ Lásd az 5.4. pontot.

⁽²³⁾ Lásd a 4.2.3. pontot.

ahol a közhatalom viseli a hosszútáv nagyobb kockázatát, a viszontbiztosítókhoz hasonlóan. Egy másik lehetséges út lenne a nagyobb európai kölcsönök kibocsátása. ⁽²⁴⁾

5.5.2.2 Egy kiegyensúlyozott és erős termelési rendszer kialakításához azonban két fontos európai politikára van szükség: az adópolitikára és a foglalkoztatáspolitikára. Az elsővel kapcsolatban a 4.3.1. pontra utalunk, a második kapcsán pedig elmondható, hogy a munkaerőpiacon való részvételben rejlő potenciál felszabadítása, így a fiatalok és az idősebbek nagyobb mértékű integrálása jelenti majd a fő kihívást. Ezzel egy időben magas színvonalú szolgáltatások széles skáláját kell kínálni a gyermekfelügyelet terén, hogy segítsük a szülőket szakmai tevékenységük végzésében. ⁽²⁵⁾

5.5.3 Egy európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felé

5.5.3.1 Erről a javaslatról már sokszor szó esett, azonban soha nem valósították meg teljesen, pedig szükséges lenne. Az amerikai kisvállalkozói intézkedéscsomag például rendkívül hatékony eszköz, mivel lehetővé teszi mind az innováció, mind pedig a hagyományos beruházás finanszírozását, valamint a közbeszerzés egy részéhez való hozzáférés biztosítását a kkv-k számára. A csomag az induló és a gyorsan növekvő vállalkozásokra is vonatkozik. Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag csakúgy, mint tengerentúli megfelelője, eszközök széles tárházát kell, hogy használja a közbeszerzések és a finanszírozás terén egyaránt. Az EGSZB ezért egy ambiciózus európai kisvállalkozói intézkedéscsomagot javasol. ⁽²⁶⁾

5.5.4 Oktatási, kutatási-fejlesztési és innovációs politika

5.5.4.1 Ezzel kapcsolatban az EGSZB több korábbi véleményét is idézhetjük. ⁽²⁷⁾ Bizottságunk lényegében mindig is kijelentette, hogy a K+F és az innováció központi tevékenységek, amelyek annak a prioritásnak és azoknak az eszközöknek a tükrében határozzák majd meg Európa jövőbeli helyét a világban, amelyet Európa tulajdonít ezeknek a tudományoknak.

5.5.4.2 Ebben a költségvetési megszorítások által fémjelzett időszakban az EU-nak és a tagállamoknak folytatniuk kell az oktatásba, a kutatásba-fejlesztésbe és az innovációba való beruházást. Ezeket a beruházásokat nemcsak mentesíteni kellene a

költségvetési megszorítások alól, hanem növelni kellene azokat. ⁽²⁸⁾ Ennek elmaradása elkerülhetetlenül az EU elszegényedéséhez vezetne, mely egyet jelent a munkahelyek elvesztésével és a polgárok életkörülményeinek romlásával.

5.5.4.3 Az Uniónak gondoskodnia kell arról, hogy az adóügyi szabályozás jobban igazodjon ahhoz a célkitűzéshez, mely intézkedések segítségével arra kívánja ösztönözni az ipart, hogy többet fektessen be a kutatásba és a fejlesztésbe. ⁽²⁹⁾ Ez a kiigazítás lehetővé kellene, hogy tegye az elsősorban K+F felé orientálódó kkv-k fejlesztésének támogatását tevékenységük első éveiben. A kkv-knak az európai gazdaságban betöltött stratégiai szerepét tekintve az EGSZB azt ajánlja, hogy az egyes tagállamok a lehetséges adókedvezményeket optimális módon adagolják annak érdekében, hogy megkönnyítsék a kkv-k megmaradását és növekedését az ország gazdaságában. ⁽³⁰⁾ Ezzel egy időben tanácsos lenne előmozdítani vagy elmélyíteni a közös projekteket a kutatási szervezetek és a kkv-k között, például (nemzeti vagy európai) kutatási ügynökségek égisze alatt, az ezen szereplők közötti együttműködés támogatása érdekében.

5.5.4.4 Ahhoz, hogy a K+F hatékony legyen, fontos, hogy a kutatók és az innovációs szakemberek ugyanolyan könnyen dolgozhassanak és működhessenek együtt az EU egész területén, mint a nemzeti határokon belül. Ennek érdekében az „Európai Kutatási Térségnek”, ⁽³¹⁾ mely négy éven belül kiteljesedik, fel kell állítania a tudás valóban szabad áramlásához szükséges struktúrákat, valódi európai többletértéket nyújtva a nemzeti kutatásnak.

5.5.4.5 Egyébiránt számos akadályt kell csökkenteni, sőt felszámolni: javítani kell a finanszírozáshoz való hozzáférést, különösen a kkv-k számára, megfizethetővé kell tenni a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogdíjak költségeit, ambiciózusabb célokat kell kitűzni, valamint stratégiai megközelítést kell elfogadni a közbeszerzésekhez rendelt jelentős költségvetési tételek felhasználásánál. Jelenleg az európai szabadalomra vonatkozó megállapodás megkötése a legsürgetőbb. Az e téren megerősített együttműködés megfontolandó átmeneti megoldás lehet.

5.5.4.6 A lisszaboni stratégia meghatározta, hogy az EU GDP-jének 3 %-át kutatásra-fejlesztésre fordítsa, amelynek kétharmada a magánszektorból származna. Ettől messze vagyunk. Mégis rendkívül fontos, hogy teljesítsük ezt a célkitűzést, mely a 2020-ig terjedő időszakban 3,7 millió új munkahely megteremtését tenné lehetővé, és 2027-ig mintegy 800 milliárd euróval növelné az éves GDP-t. ⁽³²⁾ Most minden eddiginél fontosabb, hogy ez a célkitűzés az Unió prioritása maradjon.

⁽²⁴⁾ Ugyanaz, mint a 19. lábjegyzet.

⁽²⁵⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Éves növekedési jelentés: az EU válságra adott átfogó válaszlépéseinek előmozdítása”, HL C 132., 2011.5.3., 26. o., 4.2. pont.

⁽²⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Prioritás a kis- és középvállalkozásoknak – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag”, HL C 182., 2009.8.4., 30. o.

⁽²⁷⁾ Különösen a 7. K+F keretprogramra vonatkozóakat, illetve az európai parlamenti és tanácsi határozatra vonatkozó javaslatról készült véleményt a versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013) létrehozásáról, HL C 65., 2006.3.17., 22.o.

⁽²⁸⁾ „Az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése: Innovatív Unió”, COM (2010) 546 végleges, 2010. október 6.

⁽²⁹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Az adókedvezményeknek a K+F érdekében történő hatékonyabb felhasználásáról”, 2008.1.15., 83. o.

⁽³⁰⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”, HL C 325., 2006.12.30., 16. o., 3.5. pont.

⁽³¹⁾ Lásd az EGSZB véleményeit a következő tárgyban: „Kutatók az európai kutatási térségben: egy szakma sokoldalú karrierlehetőségeivel”, HL C 110., 2004.4.30., 3. o.; és „Zöld Könyv – Európai Kutatási Térség: új perspektívák”, HL C 44., 2008.2.16., 1. o.

⁽³²⁾ Lásd P. Zagamé: *The costs of a non-innovative Europe*. (2010).

5.5.4.7 Végezetül, a versenyképes klaszterek létrehozása rendkívül pozitív kezdeményezés volt számos európai országban. Feladatkörük és eszköztáruk bővítése érdekében valószínűleg egy európai hálózat létrehozása lenne a legjobb út a kutatás és az innováció közötti kapcsolat javításához, amennyiben annak irányításában valamennyi érdekelt fél részt vesz.

6. Civil társadalom

6.1 Hangsúlyozni kell, hogy amiatt a széles körű hatás miatt, amelyet a költségvetési kiigazítások és a növekedéshez vezető út

keresése gyakorol a polgárok mindennapi életére, a szociális párbeszédnek és a civil párbeszédnek példászerűnek kell lennie mind a tagállamok, mind pedig az Európai Unió szintjén.

6.2 A civil társadalommal, különösen a nemzeti gszt-kkel vagy megbízott szervezetekkel még a döntéshozatalt megelőzően konzultálni kell, és be kell őket vonni a folyamatokba. A szociális partnerség magas fokára van szükség, mivel közép- és hosszútávon életképes és sikeres döntéseket hozni egy ilyen kényes kérdésben csak akkor lehet, ha a polgárok elfogadják a reformokat.

Kelt Brüsszelben, 2011. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON
